

**[„CATĂ SĂ SPUNEM...”] – de
Mihai Eminescu [2 septembrie
1881]**

Fotografie de arhiva. Mihai Eminescu de Nestor Heck – 1884. Basarabia-Bucovina.Info

Cată să spunem câteva cuvinte asupra metodei de cercetare a cestiunii etnologice și sociale pe care l-am urmat, precum și asupra formei date acestor studii.

Adversarii noștri sunt naivi când cred că, prin diversiuni ce n-au a face nimic cu obiectul în sine, sunt în stare a ne abate din calea noastră.

„Românul”, după procedarea tot atât de naivă pe cât de comună a ziarului „Independance roumaine”, vorbește de teorii bolnăvicioase, de institute filantropice, de medici speciali în privire-ne.

Să presupunem că așa ar fi. Că autorul acestor șiruri e nebun, e bun de legat și de dus la Mărcuța.

Rămâne mai puțin adevărat ceea ce-a zis? Asta-i cestiunea. dacă ceea ce-a zis autorul e adevărat, ceea ce a zis importă, nu cine a zis. dacă un nebun multiplică două cifre corect este quoțientul neadevărat pentru că cel ce-a calculat are idei fixe sau halucinațiuni?

Daca un nebun constată conform adevărului că un perete e alb devine peretele negru pentru că nebunul i-a atribuit o calitate ce i se cuvine?

Noi susținem, precum rezumă „Românul”, că „o pătură de străini, numită partida națională liberală, s-a superpus poporului, [î]l exploatează și-l duce la mizerie”.

Este aceasta sau nu adevărat, oricum ar fi, cuminte ori nebun, cel ce susține aceasta? E adevărat. Nici „Românul” n-o negă, căci iată ce zice:

Cu toată osteneala, n-am putut vedea lămurit decât un singur fapt și acesta este: Starea cea rea a sătenilor.

Sătenii, o știm mai bine decât teoriștii de la „Timpul”, nu stau încă bine în raport cu progresul făcut în toate ramurile sociale de poporul român.

Iată dar că lucrul ce-l susținem noi e atât de adevărat în privirea a trei pătrimi din poporul nostru încât

„Românul” [î]l știe mai bine decât noi, teoriiștii.

Ceea ce zicem noi este însă mai mult.

Sătenii stau mult mai rău decum au stat vreodinioară. Progresul în ramurile speciale e aparent.

A face dintr-o Carada om de stat nu va să zică a-i da cuprinsul necesar unui om de stat, a face din bulgarii facultății de medicină profesori de universitate nu va să zică a le infiltra știința necesară catedrelor lor. Numai când fondul ar corespunde etichetei, când în Carada ar fi în adevăr un om de stat și-n bulgari profesori de universitate, progresul ar fi real. Pân-atunci e o etichetă scump plătită, care nu corespunde cu ceea ce se zice c-ar fi sub ea; e călți în loc de mătase, plumb în loc de aur, e o prăvălie de marfă falsă.

Nu ne mirăm că pe „Românul” îl dor aceste adevăruri. Dar tocmai faptul că-l dor, tocmai faptul că într-o mulțime de numere de-a rândul nu face decât să încerce a ne combate este o dovadă că aceasta este buba veritabilă a țării.

Dar ne este cineva amic ori adversar, dar român sau străin, adevărul spus de noi rămâne acelaș pentru toți. Ne mărginim la constatarea de fapte exacte și la rezumarea lor în adevăruri generale; metoda noastră e cel urmat în științe în genere, în cele naturale îndeosebi. Oare supărarea bolnavului pentru că-i constatăm boala o modifică?

Acum venim la forma în care scriem.

Se zice că ea ar fi exagerată, c-ar cuprinde înjurături surugiești etc.

În realitate stilul nostru nu este eufemistic. Ne-am deprins a căta pentru orice idee expresia cea mai exactă posibilă. Dacă –

am voi să glumim, dacă nu ne-ar păsa de adevărul ce-l zicem am putea să spunem lucrurile mai cu încunjur.

Dar lucrurile la noi nu se petrec cu încunjur ; de-aceea în adevăr nu știm de ce-am vorbi de ele cu încunjur?

Când un om în rebeliune fățișă proclamă azi răsturnarea regelui și e numit mâni adiutant al aceluiaș rege există aci vrun menajament pentru opinia publică, pentru conștiința de drept a poporului? Nici unul. Când un om e medaliat c-un Bene-merenti de regele în contra căruia erau adresate pasquilurile sale existat-a vrun menajment pentru... pudoarea publică? Nici unul.

Dar oamenii aciia din partidul roșu cari au sentimentul adevărului, ei își menajează espresiile? Deloc.

D.D. Brătianu zice că „nu mai sunt oameni cinstiți în țara aceasta”, confundând țara cu partidul său. Îi amenință cu „pușcăria și carantina”, îi aseamănă cu „putregaie”.

Oare marele cordon al Sfintei Cânepe de care vorbim noi e cu mult mai rău decât mijloacele de moralizare ale d-lui D. Brătianu, „pușcăria și carantina”?

E natural ca aceasta să supere pe milionarii răscumpărării, pe Mihăleștii și Chirișopolii, pe demnitarii publici înalți cu câte patru clase primare, dar ni se va permite de cătră roșii să întrebuițăm cel puțin espresiile ministrului lor prezident de ieri, a actualului prezident al Adunării.

Când acesta alege, pentru a însemna esența partidului său, vorbele cele mai exacte, când le zice necinstiți, vrednici de carantină și pușcărie, putregaie ne trebuie oare să deschidem dicționarul să căutăm altele?

Când s-ar păstra cel puțin aparențele, când am vedea că oamenilor de cari vorbim le e rușine de ceea ce fac desigur că am fi mai blânzi, pentru că rușinea e un semn de posibilitate

de îndreptare. Dar aceasta lipsește cu totul. Vedem dar că aci nu ajută alifia îndulcitoare a eufemismului, ci numai scalpelul chirurgului ; de aceea tăiem în putrejunea bubei noastre naționale și voim ca protoplasma națională să re]ntregească golurile create prin tăieturi. Din sâmburul și esența poporului autohton trebuie să iasă puterea medicatrice a naturii, care să însănătoșeze corpul statului.

În fine mai relevăm o acuzare, „Românul” știe cât de nedreaptă, pe care ne-o face.

Am zis că unui adevărat român i-ar putea fi atât de scârbă de aceste adunături ce domnesc peste poporul său încât să prefere un guvern străin, onest, care să asigure dezvoltarea materială și morală a rasei române, unui guvern de prețiși români. Astfel ar putea fi cineva foarte bun român și foarte rău patriot. „Românul” traduce lucrul astfel: „preferă pentru patrie un autohton trădător, decât un neautohton, fie cât de bun cetățean”.

Cu toate acestea ideea noastră, născută dintr-o adâncă indignare, e cuprinsă deja în scrierile unui om ale cărui sentimente profund naționale nu le va nega „Românul”. Pasajul din cartea sa e profetic; prevede Congresul de la Berlin și încheierile lui.

Atunci când o populațiune eterogenă, străină românilor prin limbă, religione, obiceiuri și aspirații politice se va așeza în țară, atunci marginile statului nostru nu vor fi totdeodată margini ale naționalității noastre. Străinii vor zice îndată (ceea ce zic împământeniții): nu identificați statul român cu naționalitatea română, căci în acest stat sunt mai multe naționalități, pe cari nu le leagă decât comunitatea guvernului; și D-zeu e martor, iar oamenii încă știu, cât de strămutabilă e forma guvernelor și cât de ușor se poate naște vreun eveniment care să le deschiză porțile la putere și acestor străini, mai cu seamă prin sprijinul ce-l au din vecinătate. (V. Marțian, Coloniștii germani și România).

Fără îndoială marginile statului nostru nu mai sunt marginile naționalității noastre. „Bunul cetățean neautohton „ al „Pseudo-românului „ e foarte numeros și foarte puțin scrupulos. dacă „bunul cetățean neautohton „ s- ar mărgini a-și vedea de sărăcie și a se hrăni în mod onest n-am prea avea ceva de zis. Dar fără muncă, fără merit, fără a produce bunuri de utilitate, fără știință, fără de caracter, să-l vezi că dirige și determină soarta unui popor vechi, cu trecutul și caracterul lui, iată ceea ce nu se poate admite.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1 ianuarie – 31 decembrie 1881

TIMPUL

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XII

Mihai-Eminescu.Ro